N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 23 Febr. 1883, kl. 1 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Kongl. Maj:t har under den 26 sistlidne Januari till Riksdagen aflåtit en så lydande proposition:

»På framställning af Stockholms stads konsistorium och sedan Högsta Domstolen blifvit i grundlagsenlig ordning hörd, vill Kongl. Maj:t, med bifogande af Högsta Domstolens och Statsrådets i ärendet förda protokoll, jemlikt 87 § 2 mom. Regeringsformen, föreslå Riksdagen att antaga närlagda förslag till

Förordning angående tillsättning af pastor primarius i Stockholm.

Med upphäfvande af hvad i § 1 af förordningen angående rättegång i domkapitlen den 11 Februari 1687 stadgas derom, att kyrkoherden i Storkyrkan skall vara ordinarie ordförande i Stockholms stads konsistorium, förordnas som följer:

§ 1.

Pastor primarius är, i erkebiskopens frånvaro, ordförande i Stockholms stads konsistorium. Har pastor primarius förfall eller är hans

befattning ledig, utöfvas densamma af den bland konsistoriets ledamöter, som enligt vedertagen ordning der sitter främst.

2 §.

När pastor primarius från sin befattning afgått, skall val till hans efterträdare inför konsistorium ske af det enligt 3 § röstberättigade presterskapet å tid, som Konungen bestämmer.

3 §.

Rösträtt vid detta val tillkommer de vid Stockholms territoriella församlingar samt vid de Tyska och Finska församlingarna anstälde kyrkoherdar och komministrar. Är kyrkoherdetjenst ledig, utöfvas rösträtten för samma tjenst af den som tjensten förvaltar, der han ej på annan grund är röstberättigad.

4 §.

Valbar till embetet är en hvar af de i nästföregående paragraf omförmälde kyrkoherdar, af hvilka de tre, som erhållit de flesta rösterna, af konsistorium på förslag uppföras.

5 §.

Sedan erkebiskopens yttrande öfver förslaget inhemtats, utnämner Konungen en af de tre, som blifvit föreslagne.

6 §.

I öfrigt gälle i tillämpliga delar till efterrättelse hvad i fråga om biskopsval är stadgadt.»

Föreningen mellan kyrkoherdeembetet i Stockholms S:t Nicolai eller Storkyrkoförsamling och befattningen såsom pastor primarius är af gammalt datum. Redan i den, nu i Riksarkivet förvarade, skrifvelse till drottning Kristina, hvari borgmästare och råd i Stockholm begärde, efter doktor Olof Laurelius, till kyrkoherde i första rummet drottnin-

gens öfverhofpredikant, magister Erik Gabriel Emporagrius, som äfven till platsen nämndes 1649, och i andra rummet doktor Eskil Petræus, förekommer, vid uppräknandet af åliggandena för detta kyrkoherdeembetes innehafvare och af de egenskaper, som till följd af dessa voro hos honom erforderlige, följande punkt:

»Dess föruthan ähr Pastor Civitatis altijd Præses Consistorij, som icke allenast bör omsicht och inseende hafwa att allt kan skickeligen i alla församblingar, som till Stadhen lända, tillgå: Uthan och wara wederredo, att uptaga åtskillige Casus Conscientiæ, som från det ene eller det andre foro kunna infalla, och ther på sin grundande mening gifwa, att man een Otviflachtigh Dohm och Resolution sedan ther på fålla kan, fordras allt så icke allenast een Lärd Man; Uthan och then, som iemwell med sin Authoriteet och förfarenheet i Consistorial saker hafwer.»

Gällande stadgandet angående föreningen af de två befattningarne innehålles i Kongl. Maj:ts Förordning, huru med Rättegång i Domkapitlen skall förhållas, den 11 Februari 1687, § 1, som säger, att »uti Stockholms Stadz Consistorio, præsiderar Erchebiskopen, när han är tilstädes, men eliest Kyrckioherden i Stora Kyrckian, som är Ordinarius Præses, hwilkens Assessores äre alle Pastores uti Hufwud-Kyrckiorne, i Staden och på Malmarne.»

Den senast för pastor primarius utfärdade instruktionen är »Kongl. Maj:ts Instruction för Primario Pastore och Præside Ordinario i Stockholms Consistorio Wyrdige och Höglärde Doctor Nils Rudbeckio, hvarefter han uthi berörde sitt embete sigh Provisionaliter hafwer att rätta och regulera; gifven den 16 Dec. 1668.» Ehuru denna instruktion endast är personel och provisorisk, så och då ingen annan sedermera blifvit utfärdad, anses densamma ännu för pastor primarius gällande.

Angående tillsättningen af kyrkoherdeembetet i Storkyrkoförsamlingen innehålla dels Sveriges Rikes Råds privilegier för Stockholms stad den 6 Maj 1436, att borgmästare och råd egde till Stockholms kyrka presentera en klerk, hvilken kyrkan skulle gifvas utan gensaga eller hinder, dels ock Drottning Kristinas privilegier, förundte Staden Stockholm den 10 Mars 1636, i § 30 följande bestämmelse:

»Uti Kyrkioherdewalet haffwe Wij nådigst undt Staden then rätt, att thee måghe med Biskopens jaa och samtycko några qvalificerade personer welja och Oss dehm med stadzens och Biskopenz Breeff presentera, af hwilkom wi sedan een utkeesa och till Kiörkioherde confirmera weela.»

Sedan Kongl. Maj:t under den 26 Maj 1730 utfärdat ett »Interims Reglemente huru wid Prest-wahlen här i Stockholm tills widare förhål-

las skall»; men under den 5 Juni 1739, uppå Rikets Ständers föreställning, en för både städerna och landet gällande förordning om prestval blifvit gifven, samt derpå kyrkorådet i Storkyrkoförsamlingen, å församlingens vägnar, anhållit, att vid besättande af kyrkoherdelägenheten derstädes församlingen måtte ega ett fritt och obehindradt val samt dervid få efterlefva nämnda 1730 års interimsreglemente, biföll Kongl. Maj:t, efter Ständernas hörande, detta genom resolution den 1 Mars 1743. Under den 3 Maj 1743 ingaf derpå Stockholms stads konsistorium till Kongl. Maj:t underdånigt förslag till den lediga kyrkoherdebeställningen och uppförde dervid, »i anledning af den wid det håldne wahlet utfaldne Pluraliteten af röster» trenne prestmän, men androg tillika, af anförda orsaker och i anseende till vigten och värdet af det med kyrkoherdeembetet förknippade præsidium i konsistorium, hvad konsistorium, jemte en del af församlingens ledamöter, förment vara att påminna vid förslaget; och i bref till konsistorium den 6 December 1743 förklarade Kongl. Maj:t, att, »som härwid befinnes, det Församlingen, oaktadt det til Oss underdånigst gjorde yttrande, at sådane Män til denna lägenhet borde föreslås, som äfven kunde wara skickelige at förestå berörde med den samma combinerade Præsidium i Stadsens Consistorio, likwäl med sine röster fallit på dem, hvilka, ehuru de i det öfriga äro berömmelige och skickelige Män at förestå Församlingar såsom Kyrkioherdar, dock efter Edre, så wäl som nu mera Arkie Biskopens Doctor E. B—ii hos Oss underdåniga föreställningar, til Præsidii förande i Consistorio icke finnas skicklige; Så bör nytt Kyrkioherde Wahl uti denna Församling anställas; hwarwid I hafwen at antyda Församlingen, at förut öfwerenskomma om sådane Män af Theologiæ Professorer, Dom Probstar, Kyrkioherdar wid de större Församlingarne här i Stockholm samt i Städerne och på Landet, som jemte andre nödige egenskaper, äfven warit wahne wid Consistoriale sysslor. Hafwandes Församlingen sedan af dem at wälja trenne, som Oss i underdånighet komma at föreslås.» Detta Kongl. bref har, vid ledigheter i kyrkoherdeembetet, konsistorium låtit inför församlingen uppläsa.

Man torde icke kunna med fog påstå, att församlingen icke i sina val följt den anvisning, som i och för sig ligger i dess kyrkoherdes ställning såsom pastor primarius, och som i nämnda Kongl. bref funnit ett särskildt uttryck. I afseende härå förtjenar att anföras, det af de 28 kyrkoherdarne vid Storkyrkan under de senaste 250 åren icke färre än 19 öfvergått till biskopsstolar, och af desse 3 blifvit erkebiskopar. Ett sådant förhållande synes icke egnadt att ingifva grundade farhågor för framtiden, och skulle vid något tillfälle församlingen icke rätt

uppfatta, att en betydelsefull rättighet ock innebär en stor förpligtelse, så finnes i 1743 års ofvan omförmälda bref ett prejudikat, att stadgandet i 1636 års ännu gällande privilegier om *qvalificerade* personer icke behöfver vara en död bokstaf.

Om ock Storkyrkoförsamlingen icke längre intager en lika framstående ställning som fordom eller i folkmängd utmärker sig framför de öfriga församlingarne i Stockholm, så har dock Stockholms Storkyrka — den äldsta af Stockholms kyrkor — i jemförelse med de öfriga en ställning, som närmar densamma till att vara en domkyrka för Stockholm. Der förrättas sedan lång tid tillbaka kröningarne af Sveriges konungar och drottningar, kungliga stolar äro der upprättade och på statens bekostnad underhållna, der hållas riksdagspredikningarne vid riksmötes början och slut, likasom hofrätts- och magistratspredikningarne. Ett uttryck för Storkyrkoförsamlingens ställning såsom den förnämsta i Stockholm är ock, att, enligt 9 punkten i Kongl. Maj:ts Nådiga Förordning Om Präste-wahl uti Thes Residence-Stad Stockholm den 18 September 1765, uti prestval vid denna stads storkyrka alla magistratens ledamöter, som sig vid valet inställa, efter förra vanligheten ega rättighet att gifva hvar sin röst, utan minskning af den valrätt dem såsom ledamöter i församlingen eljest kan tillkomma.

Utskottet vill ock anmärka, att det förefaller Utskottet, som om rättsfrågan beträffande de 250 tunnor spanmål, hvilka ansetts såsom en ersättning åt kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen för presidiiförandet i Stockholms stads konsistorium, icke ännu vore fullt utredd.

Af drottning Kristinas konfirmation den 7 Maj 1651 *(Bil. A)* framgår,

att dessa 250 tunnor spanmål af Svartsjö intrader och räntor redan före 1650 varit »till underhåll deputerade och förunte» till kyrkoherden i Stockholm, doktor Erik Gabriel Emporagrius;

att de blifvit honom bekräftade genom bref den 19 September 1650; och

att de genom nämnda urkund den 7 Maj 1651 blifvit Emporagrius konfirmerade och bekräftade, »så länge han här för Pastore brukat blifwer».

Af Kongl. Maj:ts bref till Kammaren samt Confirmation, båda handlingarne af den 3 Juni 1658 *(Bil. B och C)* finner man, att denna spanmålsförläning blifvit Emporagrius ytterligare bekräftad, dock med det uttryckliga förbehåll å Kongl. Maj:ts sida i konfirmationen, att »om han skulle på hvarjehanda sätt komma ifrån bemälte pastorat i Stockholm, skall sådan 250 tunnor spannmåls ränta icke förknippas med em-

betet, utan som hon är ett personale då falla oss och kronan hem igen till vår och våra sucessorers fria och fulleliga disposition». Detta oaktadt bibehölls emellertid anslaget, äfven efter Emporagrii afgång, vid kyrkoherdeembetet i Storkyrkan, såsom framgår af Kongl. brefvet till Statskontoret den 14 Maj 1694 *(Bil. D)*. Genom detta bref förklarade Kongl. Maj:t, att, som dåvarande pastor vid Storkyrkan doktor Iser och dess antecessores ifrån så långlig tid hade kommit att åtnjuta detta spanmålsanslag, man efter man, samt Kongl. Maj:t förnummit, att ifrågavarande kyrkoherdeembete ingen lön dessutom skulle vara tillagd, antingen af Kongl. Maj:t, staden eller kyrkan att åtnjuta, der dock detsamma ett stort besvär hade af presidiiförandet i Stockholms konsistorium, ty ville Kongl. Maj:t icke allenast låta honom, doktor Iser, för dess person behålla bemälte förläning af 250 tunnor spanmål årligen, utan ock dess successorer efter honom, så att det blefve ett salarium för kyrkoherdarne i Stockholms stora kyrka, det de af Kongl. Maj:t och kronan årligen skulle hafva att åtnjuta, till deras embetes dess bättre utförande. Jemlikt Kongl. brefvet den 21 Juli 1720 åtnjutes detta anslag numera med 250 tunnor eller 1575 kubikfot spanmål, hälften råg och hälften korn, af hemmansräntor från Strömsholms län eller det nuvarande Snefringe härad i Vesterås län, hvarjemte derå uppbäres forsellönsersättning med 126 kronor, enligt förordningen den 23 Juli 1869. Ehuru detta statsanslag icke omnämnes i Kongl. resolutionen den 22 Oktober 1875, angående löneregleringen för presterskapet i Storkyrkoförsamlingen — hvartill grunden väl är att söka i Kammarkollegii yttrande i dess underdåniga utlåtande angående ordnande af presterskapets aflöning inom Stockholms stad den 10 November 1871, att »berörda statsanslag, som utgår för ett särskildt ändamål, utgör alltså icke föremål för nu ifrågavarande reglering», hvilken uppfattning äfven delades af löneregleringsnämnden — så torde dock med den i administrativ väg meddelade fastställelsen å löneregleringen rättsfrågan icke få anses slutligen afgjord. Enligt hvad framgår af Kammarkollegii omförmälda utlåtande den 10 November 1871 är Storkyrkoförsamlingen icke heller den enda församling i Stockholm, hvars presterskap erhållit statsanslag i kronotionde, den der icke kan hänföras till vederlagsspanmål.

Då utsigt icke torde förefinnas, att Storkyrkoförsamlingen, om pastorprimariibefattningen skulle blifva skild från kyrkoherdeembetet i församlingen, utan rättegång afstår från nu utgående statsanslag, finnes sålunda för närvarande, derest Kongl. Maj:ts förevarande proposition skulle varda af Riksdagen antagen, ingen lön eller ersättning säkert

disponibel att tilldelas den af konsistorii ledamöter, som kunde varda af Kongl. Maj:t nämnd till pastor primarius.

Hittills har ock Storkyrkoförsamlingen kostnadsfritt upplåtit embetslokal för konsistorii sammanträden samt erforderligt rum för konsistorii arkiv, men torde icke vara benägen att, om förslaget varder lag, fortfarande lemna de i nämnda hänseenden erforderliga lokaler, hvadan dessa måhända skulle till ringa båtnad blifva lika ambulatoriska som pastor primariibefattningen.

Då nu till det redan anförda kommer,

att erkebiskopen i afgifvet embetsutlåtande och på grunder, dem Utskottet åberopar, uttalat sig emot förslaget (*Bil. F*);

att meningarne i frågan inom Stockholms stads konsistorium varit synnerligen delade (*Bil. E*), likasom Storkyrkoförsamlingen begärt, att förslaget icke måtte till vidare åtgärd föranleda (*Bil. G*);

att det föreslagna valsättet icke innebär något inrymmande af behörigt inflytande åt lekmannaelementet, ehuru kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 1 Oktober 1868 hos Kongl. Maj:t anmält sin åsigt, att rätt till deltagande i biskopsval bör lekmän tillerkännas, samt Kongl. Maj:t och Riksdagen, då de antogo den af kyrkomötet för ändamålet ifrågasatta ändrade lydelsen af 29 § Regeringsformen, synas utgått från den åsigt, att ett dylikt inflytande vore berättigadt; samt

att förevarande förslag — särskildt med afseende derå, att antalet valbare kan, till följd af tillfälliga ledigheter i kyrkoherdeembeten inom hufvudstaden, blifva synnerligen inskränkt — icke synes innebära några garantier derför, att bland de å förslaget uppförde alltid må finnas någon, som egnar sig att till pastor primarius varda utnämnd, hvaremot, enligt gällande bestämmelser, Storkyrkoförsamlingen eger att på förslag uppföra kompetente prestmän från hela riket;

föranlåtes Utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande proposition icke må af Riksdagen antagas.

Stockholm den 23 Februari 1883.

På Lag-Utskottes vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af Herr *Ekenman;*

af Herr *Anders Persson,* med hvilken Herr *Smedberg* instämt: »Emot ofvanstående Utskottets beslut är jag af skiljaktig mening. Det har icke af någon myndighet, som yttrat sig i ärendet, kunnat förnekas att kyrkoherdens i Storkyrkan sjelfskrifvenhet att tillika vara pastor primarius och ordinarie præses i Stockholms stads konsistorium *kan* medföra ganska stora olägenheter, enär församlingen vid valet af kyrkoherde väl i främsta rummet afser dess behof för själavården, för hvilken en person kan hafva särdeles lämpliga egenskaper, utan att dock vara passande som ordförande i ett konsistorium eller lämplig att vara chef för hufvudstadens presterskap. Såsom afhandlingarne framgår har det ock inträffat, åtminstone en gång, att hvarken dåvarande erkebiskopen eller regeringen ansåg någon af de på förslaget uppförda prestmännen lämplig att, med kyrkoherdebefattningen, hvartill deras behörighet ej ifrågasattes, förena ordförandeskapet i konsistorium. — Detta församlingens åtgörande hade till följd, att Kongl. Maj:t upphäfde förslaget och i bref af den 6 December 1743 befalde konsistorium att »antyda församlingen att förut öfverenskomma om sådana män af teologie professorer, domprostar, kyrkoherdar vid de större församlingarne här i Stockholm samt i städerna och på landet som, jemte andra nödiga egenskaper, äfven varit vane vid konsistoriella sysslor», en åtgärd hvarigenom obestridligen inskränkning i Storkyrkoförsamlingens rätt i afseende å kyrkoherdeval egde rum. Nu har visserligen ifrågasatts, att de redan gifna föreskrifterna i Kongl. brefvet den 6 December 1743, hvilka det dock medgifvits måste betraktas såsom alldeles annullerade, borde skärpas, och att Kongl. Maj:t behagade utfärda en efter nuvarande tidsförhållanden lämpad förklaring öfver privilegierna, som uppenbarligen åsyftade en nödvändig inskränkning i Storkyrkoförsamlingens valfrihet, att genom samma förklaring önskvärd trygghet måtte vinnas mot ett missbruk, som läte andra än *fullt qvalificerade personer* komma under omröstning vid nämnda församlings kyrkoherdeval. — Man har således icke kunnat förneka nödvändigheten af en förändring i gällande föreskrifter. Det återstår då endast att se till, huruvida den af Kongl. Maj:t föreslagna vägen för målets vinnande eller den från annat håll föreslagna bör ega företräde.

Hvad Kongl. Maj:t här föreslagit är att upphäfva ett föråldradt lagstadgande, hvarigenom en företrädesrätt visserligen fråntages en församling, men en rätt, hvarpå denna församling, framför andra inom hufvudstaden belägna, numera rimligtvis icke kan göra anspråk, helst befolkningen inom densamma nu är den minsta af Stockholms territoriella; och detta kan ske utan inskränkning i den rätt, i afseende på kyrkoherdeval, som denna församling för närvarande utöfvar. — Deremot skulle den andra antydda utvägen leda derhän, att inga andra personer än dem »vederbörande» ansågo *fullt qvalificerade* finge komma under omröstning vid kyrkoherdeval inom Storkyrkoförsamlingen, och svårligen kan man göra sig fri från den föreställningen, att den subjektiva uppfattningen af »*fullt qvalificerade personer*» icke alltid i *främsta rummet* afsågo församlingens behof för själavården, då hänsyn jemväl skulle tagas till personers lämplighet som ordförande i konsistorium. Då jag dessutom anser att de föreslagna stadgandena i afseende å rösträttens utsträckning, utöfver hvad vid biskopsval nu eger rum, är ett steg framåt, ehuru jag med nöje skulle sett en ytterligare utsträckning af denna rätt åtminstone till de kyrkans män, som innehafva ordinarie anställning vid öfriga kyrkliga inrättningar inom hufvudstaden, finner jag öfvervägande skäl tala för bifall till Kongl. Maj:ts af Utskottet afstyrkta proposition i ämnet.»

Herrar *Thomasson* och *Lewin* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i ärendets behandling inom Utskottet.

(Afskrift ur riksregistraturet.) **Bil. A.**

Confirmation för Doct: Erich Emporagrio på 250 Tr. spannemåhl af Swartsiöö.

Wij Christina etc. Giöre witterligit, att emädan H. M:t Wår älskelige K. fru Moders K:t, förmedelst dess öpne underskrifne breef af Dato Stocholm d. 19 Septemb. 1650, gunstigt hafwer behagat att effterlåta och bewillia Wår troo undersåte och Kyrkioheerde här uthi Stocholms

stadh, wyrdig och wällärdh Doct: Erich Emporagrio, att åhrligen niuta och behålla de 250 Tunnor Spannemåhl af Swartsiöö intrader och Räntor, som honom för detta och förr än bem:te Huus och Räntor K. Maj:t concederades, hafwa warit till underhåldh deputerade och förunte. Hvarföre hafwe och Wij på bem:te kyrkioherdes underdånige anhållande, confirmerat och bekräfftat, som Wij och här med i detta wårt öpne breefz krafft, confirmere och bekräffte honom, ofvanber:de 250 Tunnor Spannemåhl, således, att han dem, så här effter som här till, så länge han här för Pastore brukat blifwer, af ofvanbem:te Swartsiöö Lähn och Räntan oafkortat, uthi rättan tijdh åhrligen skall må hafwa att opbära och niuta; Hvar elliest alle andre detta widhkommer haffwe sigh att effter rätta. Till yttermehra visso etc. Stockholm d. 7 Maij 1651.

CHRISTINA.

Nils Tungel.

(Afskrift ur riksregistraturet.)

Bil. B.

Till Cammaren för Doctor Erich Emporagrius.

Carl Gustaf etc. Wår synnerlige ynnest etc. Tromän H. Skattmästar, Præsident och samptliga Cammar Rådh, Oss hafwer Wår öffwer hoffpredicant och kyrkioherde i Stockholm, D. Erich Emporagrius underdånigst föredragit huruledes han af then Spannemåhl som honom till löehn och underhåld af Swartsiölandet bör erläggias haffwer allenast i förledne åhr bekommit och åthniutit et ganska ringa emoth det som honom tillståes, ty ähr Wår Nådige willia och befallningh, at i låta giöra den anstalt, det han i till kommande höst må icke allenast för framledne och innewahrande Åhr det bekomma, som honom förmedelst der på gifne breff förunnas, uthan och låta honom härefter, så länge han kyrkioherdetiänsten i Stockholm förträder, åhrligen åthniuta, och sielf upbära, hwad honom ifrån åfwan be:te Swartsiö landet till löhn och uppehälle ähr förordnat. Hvarmed etc. Giöteborgh d. 3 Junij 1658.

CARL GUSTAFF.

E. Ehrensteen.

(Afskrift ur riksregistraturet).

Bil. C.

Confirmation för D. Erich Emporagrio på 250 tr. Spannemåhls Underhåld.

Wij Carl Gustaf etc. Giöre witterligit, at emedan H. K. Maij:tt Wår höchstärade K. frw moder drotning Christina hafwer förmedelst dess öpne bref de dato Stokholm den 7 Maij 1651 nådigst förunt och efterlåtit Wår troundersåthe, Öffwer håffpredikant och kyrkioherde i Stockholm Wyrdige och höghlärde D. Erich Emporagrio, att åhrligen niuta och behålla till sitt unnderhåll tuhundrade femtijo tunnor spannemåhl af Swartsiö Intrader och ränter. Hwarföre haffwe Wij på bem:te kyrkiohärdes underdånigste anhållande confirmerat och bekräfftat, eftersom Wij härmed och i detta Wårt öpne brefz kraft confirmera och bekrefta honom Erich Emporagrio åffvanb:te 250 tr. spannemåhl, således at han dem så här efter som här till så länge han för Pastore uthi Stokholm brukat bliffwer, af offvanb:te Svartsiö Lähn och Räntor oafkortat och i rättan tijdh åhrligen skall må haffwa att opbära och åthniuta. Men om han skulle på hvarie handa sätt komma ifrån be:te pastorat i Stokholm, skall sådant 250 tr. spannemåhls Ränta icke förknippas med ämbethet, uthan som han är ett personale tå falla Oss och Cronan hemm igen till Wår och Wåre Successores frije och fullelige disposition. Här hvar och en etc. Till yttermera wisso etc. Giöteborg d. 3 Junij 1658.

CARL GUSTAFF.

E. Ehrensteen.

(Afskrift ur riksregistraturet).

Bil. D.

Till Stats Cont: swar ang: Kyrkioherdarnes i Stora Kyrkian åtnjuta[nde af] Spanmåhl af Swartsiö lähn.

Carl etc. Wij hafwe erhållit Eder underdånige Skrifwelse dat. d. 2 hujus, angående Kyrkioherdens Doct. Isers underd. ansökande än wijdare oafkortat att åtniuta de 250 tunnor spanmåhl, hvilka han härtills åhrl. af

Swartsiö lähn har upburit, och som Wij see af Wår högstsahl. herr faders glorwyrdigst i åminnelse framl. Doct. Emporagrio d. 3 Junij 1658 meddehlte nådige bref, at detta benificium och förläning är allenast personelt, extenderandes sig icke widare än till Doct. Emporagrii persohn så länge han satt Pastor wed Store Kyrkian, altså kunde Wij fuller hafwa fog och skiähl samma benådning at återkalla; dock som nuwarande Pastor Doct. Iser och dess Antecessores ifrån så långel. tijd hafwe kommit at åtniuta det samma, Man effter Man, Wij derhoos förnimma at detta Kyrkioherde-Embetet ingen löhn dessutan skall wara tillagd, anten af oss, Staden eller kyrkian att åtniuta, der dock detsamma et stort beswär hafwer uthaf Præsidii förandet här i Stockholms Consistorio, Ty wele Wij icke allenast låta honom Doct. Iser för dess Person beholla ber:de förlähning af 250 tunnor spanmåhl åhrl. utan och dess successorer effter honom, så at det blifwer ett Salarium för kyrkioherdarne her i Stockholm Stora Kyrkia det de af Oss och Cronan åhrl. skole hafwa at åtniuta, till deras Embetes dess bättre uthförande. Hvad för det öfrige den bristen widkommer, som derutinnan har blifwit för förledit åhr, så hafwe I honom Doct. Iser densamma at assignera, uthaf förrådet uthi Wår Magazin här i Stockholm. Hvarmed etc. Stockholm d. 14 Maij 1694.

CAROLUS.

C. Piper.

Bil. E.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Sedan Eders Kongl. Maj:t den 13 sistlidne April i nåder utnämnt och förordnat Domprosten i Strengnäs, utnämnde pastor primarius i Stockholm m. m. A. T. Strömberg att vara Biskop i Strengnäs stift, får konsistorium härmed i underdånighet anmäla den derigenom yppade ledigheten af kyrkoherde-embetet i Storkyrkoförsamlingen härstädes och afvakta Eders Kongl. Maj:ts nådiga befallning, på sätt nådiga Brefvet af den 9 September 1785 föreskrifver.

I sammanhang härmed anser sig konsistorium böra inför Eders Kongl. Maj:t i underdånighet framställa den frågan, huruvida icke den förening af pastor primariibefattningen och ordförandeskapet i Stadskonsistorium

med kyrkoherdetjensten i Storkyrkan, som för närvarande eger rum, kunde för framtiden upphöra. Denna förening — som grundar sig på ett i § 1 af den under den 11 Februari 1687 utfärdade Kongl. Förordningen *huru med rättegång uti Domkapitlen skall förhållas* förekommande uttryck: *Uti Stockholms Stads konsistorium præsiderar Erkebiskopen, när han är tillstädes; men eljest kyrkoherden i Stora kyrkan, som är ordinarie præses* — har redan i forna tider vållat åtskilliga förvecklingar. Storkyrkoförsamlingen åtnjuter nemligen i och för tillsättningen af sin kyrkoherde vissa privilegier, hvilka stödja sig på nådiga Brefven af den 10 Mars 1636 och den 1 Mars 1743; men då redan sistnämnda år församlingen upprättade ett sådant förslag, att hvarken dåvarande Erkebiskopen eller Regeringen ansåg någon af de föreslagne lämplig att med kyrkoherdebefattningen, hvartill deras behörighet ej ifrågasattes, förena ordförandeskapet i konsistorium, upphäfde Kongl. Maj:t detta förslag och befalde Stockholms Stads konsistorium i bref af den 6 December 1743 *att antyda församlingen att förut öfverenskomma om sådane män af theologie professorer, Domprostar, Kyrkoherdar vid de större församlingarne här i Stockholm samt i städerna och på landet, som jemte andra nödiga egenskaper äfven varit vahne vid konsistoriela sysslor.* Till åtlydnad af denna befallning har ock konsistorium ända till och med den senaste kallelsedagen låtit inför församlingen uppläsa detta bref, men församlingen har vid denna sin kallelse icke alltid fästat afseende dervid. Icke heller har Eders Kongl. Maj:t vid de nådiga resolutioner, som tid efter annan gjorts med anledning af besvär, som af till profpredikanter kallade personer framburits öfver konsistorii förklaring af deras inkompetens, tyckts hafva velat, att en tillämpning af detta bref numera skulle ega rum. Emellertid har derigenom lagts i församlingens händer en obegränsad rätt att ej blott enligt sina privilegier för Eders Kongl. Maj:t föreslå trenne prestmän, af hvilka Eders Kongl. Maj:t har att utnämna en till dess kyrkoherde, utan äfven att på samma gång föreslå till utnämning pastor primarius och ordinarie præses i stads konsistorium.

Det har icke synts konsistorium lämpligt att hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet föreslå en återgång till skärpta bestämningar, med afseende på de kallades kompetens, hvilket onekligen innebär ett ingrepp i församlingens privilegier, men väl att föreslå en skiljsmessa af de nämnda embetenas förening, som ej i församlingens privilegier omtalas.

Förhållandena äro nemligen nu i många afseenden förändrade mot 1687, då denna förening stadgades. Då var Storkyrkoförsamlingen att betrakta såsom en moderkyrka för de mindre och oansenliga församlin-

garne, som funnos på malmarne, men nu hafva dessa vuxit ut till omfång, folkmängd och betydenhet, vida öfverlägsna denna församling, som för närvarande är den minsta af Stockholms territoriella församlingar. Dessutom har å andra sidan pastor primarii-embetet på den grund, som redan lagts af instruktionen den 16 December 1668 — hvilken instruktion, ehuru ursprungligen personel och provisorisk, likväl ansetts af innehafvarena af detta embete böra efterföljas — utvecklats genom sakens egen natur till funktioner, i många hänseenden likartade med episkopala. Konsistorium skulle främst önska, att Stockholms stad blefve i alla afseenden likställd med rikets öfriga stift och att pastor primarius blefve en verklig biskop, utsedd på samma sätt som öfriga biskopar; men då helt visst hvarken Storkyrkoförsamlingen eller någon annan af Stockholms församlingar ville beqväma sig till att öfvergå till ett blott præbende åt en biskop, af Stockholms ordinarie presterskap föreslagen och af Eders Kongl. Maj:t utnämnd, och då andra medel till en biskops anständiga aflöning saknas, kan konsistorium ej för närvarande ifrågasätta en så genomgripande förändring. Men, för att både söka undvika att träda Storkyrkoförsamlingens privilegier för nära och genom ett främmande element inverka på denna församlings kallelse och val, hvilka framför allt böra afse församlingens behof af en värdig kyrkoherde, samt för att på samma gång söka förebygga, att Eders Kongl. Maj:t skulle i och för utnämningen af en framstående embetsinnehafvare fortfarande vara inskränkt till det för Eders Kongl. Maj:t af Storkyrkoförsamlingen framlagda förslaget, vågar konsistorium föreslå, det Eders Kongl. Maj:t täcktes hädanefter, efter Erkebiskopens hörande, och möjligen efter hörande af Stockholms ordinarie presterskap i den ordning och till den verkan, som Eders Kongl. Maj:t kan anse vara lämplig, till pastor primarius och Stadskonsistorii ordinarie præses utnämna den bland konsistorii assessorer, som Eders Kongl. Maj:t dertill funne värdig. På ungefär samma sätt torde Eders Kongl. Maj:t täckas utnämna vice præses. Och såsom en följd af denna förändring bör naturligtvis den kronotionde, som för närvarande tillkommer kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen i hans egenskap af pastor primarius, likasom den, som tillkommer kyrkoherden i S:t Klara församling, tillfalla de på ofvannämnde sätt utnämnde.

För den händelse Eders Kongl. Maj:t skulle nådigt vilja lyssna till denna hemställan, vågar konsistorium i djupaste underdånighet anhålla, att Eders Kongl. Maj:t ville vidtaga de åtgärder, som för förslagets genomdrifvande af Eders Kongl. Maj:t kunna anses nödvändiga.

Undertecknade Sjöding och Staaff, som vid denna frågas behandling varit af skiljaktig mening, få i underdånighet åberopa våra till protokollet afgifna, härhos underdånigst bifogade reservationer.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärda

Stormäktigste, Allernådigste Konung
Eders Kongl. Maj:ts
underdånigste, tropligtigste tjenare och undersåtar

Frith. Grafström. *E. M. Schultzberg.* *A. Sjöding.*
Axel Landquist. *A. W. Staaff.*

Stockholm 3 Maj 1881. *A. H. Hallin.*

Utdrag af protokollet i Stockholms stads Konsistorium den 3 Maj 1881. Närvarande: Vice præses, Ordensbiskopen Herr Doktor Grafström, Herr Kyrkoherden Landquist, Herr Kyrkoherden Schultzberg, Herr Kyrkoherden Sjöding, Herr Doktor Staaff.

§ 2.

Föredrogs en skrifvelse från Kongl. Ecklesiastikdepartementet angående Pastor Primarii A. T. Strömbergs utnämning till biskop i Strengnäs stift och i sammanhang dermed Herr Kyrkoherden Schultzbergs förslag om aflåtande af en underdånig skrifvelse med hemställan om pastor primarii-embetets skiljande från kyrkoherdebefattningen i S:t Nicolai församling.

Efter i anledning häraf hållen öfverläggning beslöt konsistorium med bifall till Kyrkoherden Schultzbergs förslag att till Kongl. Maj:t skulle aflåtas en underdånig skrifvelse af den lydelse konceptet utvisar.

Herr Kyrkoherden Sjöding och Herr Doktor Staaff, som härvid voro af skiljaktig mening, afgåfvo emot beslutet följande reservationer:

Herr Kyrkoherden Sjöding anförde: »Då jag varit af skiljaktig mening med pluraliteten af Stockholms stads konsistorium i beslutet att göra underdånig framställning om upphörandet af sjelfskrifvenheten för kyrkoherden i S:t Nicolai församling att vara pastor primarius och ordförande i nyssnämnda konsistorium och för kyrkoherden i S:t Clara församling att vara vice ordförande i detsamma, så har jag reserverat mig mot detta beslut af följande skäl:

Att någon olägenhet försports af det hittills existerande förhållandet af ofvan anförda sjelfskrifvenhet, det torde kunna lika litet framvisas, som bevis för förträffligheten af upphörandet af ifrågavarande befattningars förening skulle kunna framläggas. Och dock afses ju en bättre sakernas ställning, när man vill införa förändring uti existerande förhållanden, icke undantagandes ifrågavarande befattningar! Ett tillfyllest talande skäl för bibehållande af föreningen af dessa befattningar.

Att konsistorium icke ifrågasatt sin befogenhet och kompetens att taga initiativet uti ifrågavarande sak, som rörer två församlingars privilegier, dem tillförsäkrade uti flere Kongl. Bref och icke bestridda under loppet af flera hundra år, icke heller af församlingarne missbrukade, det är icke öfverensstämmande med min åsigt. Af aktning för dessa privilegier, som af högst vigtiga skäl beviljats nämnda församlingar, vill jag icke vara med om nyssberörda initiativs tagande. Såsom ledamot i konsistorium anser jag mig pligtig att med min röst bidraga till bevarandet af dessa privilegier. Jag kan icke heller undertrycka den fruktan, som jag hyser, att motivet till initiativet i fråga, då de, bland hvilka pastor primarius och ordföranden samt vice ordföranden skulle utses, tagit det sistnämnda, kunde missuppfattas.

Utnämningen af pastor primarius och ordförande samt vice ordförande i Stockholms stads konsistorium, oaktadt dessa befattningar varit förenade, den förra med kyrkoherdebeställningen i S:t Nicolai församling och den senare med kyrkoherdebefattningen i S:t Clara församling, hafva hittills utfallit till allas stora belåtenhet och till sann båtnad för hufvudstadens kyrkliga förhållanden. Med fullt skäl kan antagas, att så blefve äfven fallet, om föreningen af dessa befattningar upphäfdes. Det torde dock icke kunna bestridas, att grunderna för tillsättningen af dessa chefer för Stockholms presterskap, under förutsättning af upphörande af denna förening, blefve helt och hållet olika icke allenast dem, som gälla för tillsättningen af cheferna för stiftens presterskap, utan äfven för andra presterliga befattningars tillsättande. Huru då följderna af det nya befordringssätt, som komme till stånd, i händelse ofta omförmälda förening blefve upphäfd, skulle komma att gestalta sig, det synes mig ovisst. Deremot känner man af erfarenheten, att hittills gällande befordringssätt för pastor primarius och ordförande i konsistorium samt vice ordförande i detsamma icke tarfvar någon förändring, om man nemligen ser på sjelfva saken. Och då detta förhållande, pröfvadt af lång erfarenhet, befunnits godt, hvem kan då hafva någon fördel af förändring i detsamma?

Den af konsistorii pluralitet väckta fråga, mot hvilken jag reserverat

mig, är slutligen en tidsfråga, i det hänseendet, att den, varande af privilegiinatur, fordrar rundlig tid för att bringas till slutligt afgörande, emedan det måhända tillkommer icke blott kyrkomöte, vid dess sammanträde hösten 1883, utan äfven Riksdag att fatta beslut derom, hvarförutan flere auktoriteter och församlingar skola höras och afgifva yttranden i saken. Häraf är klart, att saken icke kan hinna till den 1 Maj 1883, då nuvarande innehafvare af förenade kyrkoherdebefattningen i S:t Nicolai församling och pastor primarii- och ordförandebeställningarne fråträder dessa sysslor. Närmaste följden deraf blifver, att S:t Nicolai församling kommer att en lång tid sakna ordinarie kyrkoherde. Obestridligt är detta ett beklagligt förhållande, som icke kan af mig med tysthet förbigås, och ehuru påpekandet af detsamma utgör det sista skälet för min reservation, anser jag det dock icke af mindre vigt än något af de föregående».

Herr Doktor Staaff anförde: »Det kan ej förnekas, att det af ålder stadgade sättet för upprättande af förslag till pastor primarius och ordförande i Stockholms stads konsistorium icke är principielt rigtigt, utan under nuvarande förhållanden måste förefalla oegentligt. Icke desto mindre, och så länge förhållandena icke medgifva hufvudstaden att i spetsen för sina, till omfånget växande och till den inre arten försvårade, kyrkliga angelägenheter erhålla ett särskildt biskopsembete, synes mig den nuvarande anordningen, oaktadt sina brister, jemförd med den af trenne konsistorii ledamöter föreslagna, icke sakna tänkvärda fördelar. Derjemte är för frågans rätta bedömande vigtigt att tillse, huruvida efter nu gällande ordning valet till den ansvarsfulla platsen utfallit på ett tillfredsställande sätt eller icke.

I förra afseendet kan man ej förbise den utsigt för ett godt val af pastor primarius, som innebäres deruti, att åtminstone *en* af hufvudstadens församlingar har sig ålagdt att vid valet af kyrkoherde fästa särskildt afseende på de egenskaper, som böra fordras af ordföranden i ett konsistorium. Vidare är genom den vidsträckta kallelserätten öppnad en större tillgång på lämpliga personer, än om valbarheten inskränktes till ledamöterne af Stockholms stads konsistorium, hvilket stundom genom samtidigt inträffade ledigheter kan vara ganska fåtaligt. Och om än mot den sålunda framhållna fördelen kan invändas, det säkerhet saknas, att äfven nämnda hänsyn alltid vid valet af Storkyrkoförsamlingen iakttages, ligger det dock obestridligen enligt Kyrkolagen i vederbörande myndigheters hand att ogilla och upphäfva ett alltför otillfredsställande förslag, något, som också verkligen vid ett tillfälle egt rum. Derjemte är Storkyrkoförsamlingen, såsom omfattande ett mindre område och ett

mindre antal invånare, men deremot utrustad med flere prester än Stockholms öfriga församlingar, bättre än dessa egnad för en pastor primarius, alldenstund hans pastorala åligganden här kunna lemna honom något mera tid icke blott för ordförandeskapet i konsistorium, utan ock att såsom högste styresman tillse de kyrkliga angelägenheterne i hufvudstaden och öfvervaka dess presterskaps embetsutöfning. Och med arten och betydelsen af dessa åligganden, hvilka enligt utfärdad instruktion tillhöra pastor primarius, synes det bättre öfverensstämma, att embetet är förenadt med en viss fast plats, än att det som ett blott ordförandeskap flyttas från en pastor till en annan.

Tager man åter hänsyn till erfarenhetens vittnesbörd, huru ifrågavarande vigtiga plats blifvit efter nu gällande ordning fyld, så finner man af förteckningen öfver pastores primarii, att lärdomen och den presterliga begåfningen ingalunda blifvit vid valen förbisedda. Åtskilliga af dem, som innehaft detta embete, äro att räkna bland svenska kyrkans prydnader och hafva inflätat sitt namn i dess historia; och många hafva från denna plats kallats till kyrkans högsta förtroendeembeten, såsom också fallet var med den senast utnämnde, af församlingen å första förslagsrummet uppförde pastor primarius.

Då konsistorium således, efter nuvarande ordning och oaktadt dess brister, i sina ordföranden haft att vörda skicklige, nitiske och ansedde män, hvilka väl fyllt sitt kall, anser jag en begäran om förändring från konsistorii sida icke tillräckligt motiverad, utan att konsistorium bort stanna vid den föreskrifna anmälan af ledigheten; och detta så mycket hellre, då fråga är om inskränkning af valbarheten till konsistorii egna ledamöter. Har vid utnämningarne förslaget, sådant det nu upprättas, visat sig icke lemna tillräckligt utrymme för ett godt val, lärer Kongl. Maj:t icke underlåta att sjelf åvägabringa en förändring och att lemna konsistorium tillfälle att deröfver yttra sig.

Då saken emellertid nu är bragt å bane, och grunder angifna för en förändring, anser jag mig böra uttala min vissa öfvertygelse, att vid en förändrad anordning ett väsentligt afseende bör fästas deruppå, att tillfälle lemnas hufvudstadens presterskap att vid valet af chef uttala sin mening, något som i konsistorii skrifvelse endast svagt betonas, då det likväl just är i nämnda hänseende, som den hufvudsakliga bristen i nuvarande ordning är att söka. Genom en bestämmelse i sådan rigtning skulle tillsättningen af pastor primarii-embetet ske i öfverensstämmelse med eller åtminstone i andan af vårt lands kyrkliga författning, hvilket väl deremot svårligen kan sägas om den utväg, konsistorii pluralitet synes i främsta rummet vilja förorda. Det enda yttrande eller förord

konsistorium i sådant fall fordrar såsom ledning för Kongl. Maj:ts utnämning, eller Erkebiskopens, skulle naturligtvis efter min tanke i alla fall alltid fordras jemte presterskapets».

In fidem

A. H. Hallin.

Bil. F.

Stormäktigste Allernådigste Konung!

På nådig befallning får undertecknad härmed afgifva underdånigt utlåtande öfver ett af Stockholms stads konsistorium, i sammanhang med anmälan om nu inträffad ledighet af kyrkoherdeembetet vid nämnda stads Storkyrkoförsamling, väckt förslag om upplösning af den gamla föreningen emellan pastor primarii-befattningen och omförmälda kyrkoherdeembete, äfvensom derom, huru enligt konsistorii förmenande pastor primarius eller ordförande och vice ordförande för hufvudstadens konsistorium hädanefter borde utses.

Rätten för kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen att tillika vara pastor primarius eller »ordinarie præses» i Stockholms stads konsistorium grundar sig egentligen, såsom i den underdåniga skrifvelsen rigtigt anmärkes, på Kongl. Förordningen d. 11 Februari 1687. Den är dock i sjelfva verket vida äldre, ty långt förut betraktades denne kyrkoherde såsom det stockholmska presterskapets främste man och närmaste förman. Samma häfd torde äfven kunna åberopas i fråga om ordningen för nämnde tjenstemans tillsättning. Väl är den valrätt, Storkyrkoförsamlingen nu åtnjuter, henne först genom de för Stockholms stad d. 10 Mars 1636 af Drottning Kristina utfärdade privilegier uttryckligen tillerkänd; men sannolikt är i detta hänseende privilegii-brefvet likväl intet annat än bekräftelse på en praxis, som i hufvudsaken redan förut egde rum. Dermed må emellertid förhålla sig huru det vill, så hafva i alla fall både det presterliga förmanskapets förening med ifrågavarande kyrkoherdeembete och den förmån Storkyrkoförsamlingen med hänsyn till nyssnämnda valrätt fått sig tillförsäkrad, så gamla rötter, att ingendera bör utan synnerligt starka skäl rubbas. Någon ändring i privilegierna af d. 10 Mars 1636 har icke heller blifvit föreslagen, men väl i Kongl. Förordningen d. 11 Februari 1687; och nekas skall icke, att denna förordnings stadgande om kyrkoherdens i Storkyrkan sjelfskrifvenhet att

tillika vara pastor primarius *kan* medföra ganska stora olägenheter, då de män, som af församlingen hos Kongl. Maj:t föreslås till hennes själasörjare, för ett sådant kall kunna ega många förträffliga egenskaper utan att derföre någon af dem behöfver vara tjenlig till ordförande i ett konsistorium och till att intaga en chefsplats bland hufvudstadens presterskap. Då man föreslår ändring af en lag, som under århundraden egt gällande kraft, måste likväl enligt min uppfattning, hufvudfrågan alltid blifva den, huruvida de möjliga och befarade olägenheterna ännu någon gång hafva i *verkligheten* inträffat, äfvensom huruvida icke redan gifna föreskrifter äro egnade att förekomma dem. I förstnämnda afseendet har man, så vidt jag vet, hittills haft att anföra blott ett enda fall, hvilket äfven blifvit af konsistorium åberopadt och som gaf anledning till Kongl. Brefvet d. 6 December 1743, hvarigenom en åtminstone skenbar inskränkning i privilegiernas 30:de § gjordes. Jag beklagar att detta Bref genom senare tiders Kongl. Resolutioner måste betraktas såsom alldeles annulleradt och att följaktligen Storkyrkoförsamlingen numera synes ega rättighet att icke blott till sin egen kyrkoherde, utan äfven på samma gång till pastor primarius föreslå snart sagdt hvilka till pastorat kompetente prestmän hon behagar. Men har då månne ock en så obegränsad frihet genom de ofta nämnda privilegierna verkligen blifvit henne förunnad? Utan tvekan tror jag denna fråga böra med nej besvaras. De ord i privilegierna, som härom handla, äro nämligen följande: »Uti kyrkoherdevalet hafve Vi nådigt unnat staden den rätt, att de måge *med biskopens ja och samtycke* några *qvalificerade* personer välja och oss dem med stadens och biskopens bref presentera, af hvilka vi sedan en utkora och till kyrkoherde confirmera vilja». Häraf visar det sig ju ganska klart, att författningen, enligt den tidens sed, velat förekomma missbruk af församlingens valfrihet genom att lägga ett veto i biskopens hand. Hvarföre skall då i vår tid blott privilegiets ena hälft, men icke den andra hållas i helgd? Det var utan tvifvel ett försök att efter förändrade tidsförhållanden upprätthålla dem båda, som gjordes genom ofvan omförmälda Kongl. Bref af d. 6 December 1743, då församlingen erinrades »att förut öfverenskomma om sådana män af teologie professorer, domprostar, kyrkoherdar vid de större församlingarne här i Stockholm samt i städerna och på landet, som jemte andra nödiga egenskaper äfven varit vane vid konsistoriela sysslor». Jag vågar hysa den öfvertygelsen, att den väg, som detta Bref antyder, äfven hädanefter skulle vara den lämpligaste till att förebygga framtida vanskligheter. I stället för att tillstyrka nådigt bifall till konsistorii förslag, hvilket synes vara en obe-

höflig nyhet i vår kyrkoförfattning, tillåter jag mig derföre i underdånighet hemställa,

att Eders Kongl. Majestät behagade utfärda en sådan efter nuvarande tidsförhållanden lämpad förklaring öfver de ord i privilegii brefvet d. 10 Mars 1636, som uppenbarligen åsyfta en nödvändig inskränkning i Storkyrkoförsamlingens valfrihet, att genom samma förklaring önskvärd trygghet må vinnas mot ett missbruk, som låter andra än behörigen »qvalificerade personer» komma under omröstning vid nämnda församlings kyrkoherdeval.

Något förslag till närmare formulering af en dylik förklaring, hvars många svårigheter jag mer än väl inser, finner jag icke tillständigt, då jag ännu icke vet, huruvida min åsigt om sjelfva saken kommer att af Eders Kongl. Maj:t gillas eller ogillas.

Då jag ansett mig sakna tillräckliga skäl att i hufvudfrågan understödja hvad konsistorium önskar, torde det måhända vara öfverflödigt att öfver den föreslagna ordningen för tillsättande af konsistorii ordförande och vice ordförande afgifva något särskildt yttrande. För den händelse likväl, att Eders Kongl. Maj:t skulle finna skäligt att fästa nådigt afseende vid den begärda upplösningen af ordförandeplatsens förening med ofvannämnda kyrkoherdeembete, får jag i underdånighet förklara, att jag i thy fall ej har något af vigt att anmärka mot det framstälda förslaget, så vidt det rör tillsättning af pastor primarius e ler »ordinarie præses» i konsistorium. Hvad deremot frågan om vice præses vidkommer, är efter mitt omdöme ingen annan förändring af nu gällande lag behöflig än den, att om pastor i Clara församling utses till ordinarie præses, den ledamot af konsistorium, som enligt häfdvunnen sed har näst efter pastor primarius främsta platsen, då är till vice præses sjelfskrifven.

Utom hvad jag här i den föreliggande frågan haft tillfälle att anföra, vågar jag slutligen såsom ytterligare stöd för min uttalade mening i underdånighet erinra om de i flera hänseenden vigtiga omständigheter, som kyrkoherdarne Sjöding och Staaff i sina skrifvelsen bifogade reservationer hafva framhållit.

Med djupaste vördnad, trohet och nit framhärdar

Stormäktigste Allernådigste Konung

Eders Kongl. Majestäts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåte

Upsala den 7 Juli 1881. *A. N. Sundberg.*

Bil. G.

Stormäktigste, Allernådigste Konung!

Sedan med anledning af den framställning Stockholms stads konsistorium hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet gjort om pastor primariiembetets skiljande från kyrkoherdebefattningen i Storkyrkoförsamlingen och detta embetes uppdragande åt den bland konsistorii assessorer, som Eders Kongl. Maj:t kunde finna dertill värdig, Herr Erkebiskopen uti infordradt underdånigt utlåtande förklarat sig ej kunna tillstyrka nådigt bifall till konsistoriets förslag;

Och efter det Eders Kongl. Maj:t, genom nådig remiss af den 17 sistlidne Augusti, behagat anbefalla konsistorium att jemväl af Storkyrkoförsamlingen inhemta underdånigt yttrande i detta ärende,

får i sådant hänseende, å församlingens vägnar, dess kyrkoråd, med stöd af hosfogade kyrkostämmoprotokoll för den 26 innevarande September, underdånigst anföra:

Då det icke kan tillkomma församlingen att ingå i undersökning eller uttala något omdöme angående lämpligheten af det församlingens kyrkoherde, i egenskap af pastor primarius tillkommande ordförandeskapet i stadens konsistorium och öfriga med detta embete förenade uppdrag, anser församlingen sig endast böra i underdånighet förklara, att församlingen för sin del icke önskar eller finner sig hafva behof af någon förändring i de från äldre tider gällande bestämmelser för tillsättning af pastor primarius och kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen.

De skäl för afstyrkande af konsistorii i detta afseende väckta förslag, hvilka anförts af Herr Erkebiskopen och de tvenne konsistorii ledamöter, som vid ärendets handläggning derstädes varit af skiljaktig mening, ådagalägga nogsamt efter församlingens uppfattning, att de olägenheter, som af konsistorium ansetts vara förenade med nuvarande ordning för utseende af pastor primarius, vida öfvervägas af dem, som genom den ifrågasatta förändringens tillvägabringande antagligen skulle uppkomma, hvarför ock församlingen i underdånighet instämmer uti hvad Herr Erkebiskopen och de tvenne konsistorii-ledamöterna emot ifrågavarande förslag anfört.

Särskildt har församlingen fästat sin uppmärksamhet dervid, att för den i konsistorii förslag förekommande hemställan, att den kronotionde, som för närvarande af kyrkoherden i Storkyrkoförsamlingen uppbäres, »i hans egenskap af pastor primarius», måtte i stället anslås åt den af

hufvudstadens kyrkoherdar, som af Eders Kongl. Maj:t kunde varda förordnad till ordförande i konsistorium, erforderlig utredning saknas, när och af hvilken anledning ifrågavarande tionde först tilldelats bemälde kyrkoherde; samt huruvida densamma icke till äfventyrs af honom åtnjutits redan innan det genom Kongl. Förordningen den 11 Februari 1687 stadgades, att kyrkoherden i Stora kyrkan skulle vara ordinarie præses i stadens konsistorium.

En annan omständighet, hvarpå församlingen jemväl lägger stor vigt, är af en reservant inom konsistorium framhållen, nemligen, att till följd af förberedande åtgärder, i fall konsistorii förslag skulle kunna bringas till lösning, det med tillsättningen af kyrkoherde i Storkyrkoförsamlingen måste komma att anstå utöfver den tid, som återstår till dess att den efter nuvarande innehafvaren, utnämnde Biskopen Strömberg, blifvande kyrkoherde borde få tillträda detta sitt embete, och att församlingen följaktligen skulle komma att under en obestämd längre tid blifva i saknad af ordinare pastor.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt vågar församlingen hos Eders Kongl. Maj:t i underdånighet anhålla det Eders Kongl. Maj:t täcktes, med nådigt förklarande, att konsistorii ifrågavarande förslag icke kunde till vidare åtgärd föranleda, i nåder anbefalla konsistorium att gå i författning om det lediga embetets återtillsättande i förut stadgad och iakttagen ordning.

Med djupaste underdånighet framhärda

Stormäktigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste tropligtigste
tjenare och undersåtare

H. J. RUUS,
t. f. Ordförande.

L. A. Weser.
Per Samzelius.
C. Dahlström.

C. Edv. Lennmark.
Fr. Wiberg.
Carl Chr. Söderström.
Eric Kock.

C. F. Björklund.
P. A. Bergström.
L. Bergquist.

E. Heurlin.

Stockholm den 29 September 1881.